

ДО:

Г-ЖА ДЕСИСЛАВА ТАНЕВА,
МИНИСТЪР НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО И ХРАНИТЕ

Д-Р ДАМЯН ИЛИЕВ,
ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР,
БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА ХРАНИТЕ

11март 2016 г.

ОТНОСНО: разрешаването на 2 неоникотиноидни пестицида за ограничена и контролирана употреба на територията на Република България

Уважаема г-жо Танева,

Уважаеми д-р Илиев,

Във връзка с публикуваните заповеди на Изпълнителния директор на Българска агенция по безопасност на храните (БАБХ), съответно Заповед №РД11-151 и Заповед №РД11-153 от 29 януари 2016 г.,¹ бихме искали да изразим своята позиция по отношение на проблемите, свързани с употребата на неоникотиноидни пестициди в земеделието.

Разрешенията за пускане на пазара на двата препарата за растителна защита с неоникотиноиди, като активни вещества за ограничена и контролирана употреба, се допускат от европейското законодателство, само когато такива мерки се смятат за необходими „поради опасност, която не може да бъде овладяна чрез други разумни средства“ (член 53 от Регламент (ЕС) №1107/2009). Мотивите и обстоятелствата, които предвиждат такива извънредни ситуации при растителна защита не са били обявени публично, нито пък са били направени консултации с по-широк кръг от заинтересовани страни. От заповедите, издадени от БАБХ, също така не става ясно дали ще бъдат извършени мониторинг и анализ на „ограничената и контролирана употреба“ на разрешените препарати за растителна защита, за да се установят резултатите и ефектите от такива решения.

Подобни решения за дерогации напълно обезсмислят забраната за употребата на неоникотиноидни пестициди. Те не се грижат за опазването на важни опрашители като пчелите, които имат изключително икономическо, социално и екологично значение.

Неоникотиноидите представляват сериозна заплаха за пчелите и за бъдещето на селското стопанство. Тяхната употреба трябва да бъде забранена.

¹БАБХ, Заповед № РД11-151, януари 2016 г.:

<http://www.babh.government.bg/userfiles/files/RZ/Zap/Zapoved%20RD%2011-151%20ot%2029.01.2016.pdf>; БАБХ,

Заповед № РД11-153, януари 2016 г.: <http://www.babh.government.bg/userfiles/files/RZ/Zap/Zapoved%20RD%2011-153%20ot%2029.01.2016.pdf>

През 2013 г., след задълбочена научна оценка на Европейския орган за безопасност на храните (ЕОБХ) и гласуване от страна на държавите-членки, Европейската комисия (ЕК) ограничи използването на три неоникотиноидни пестицида, които представляват „висок остър риск“ за медоносните пчели. Регламент (ЕС) №485/2013 изменя условията за одобрение на активните вещества клотианидин, имидаклоприд и тиаметоксам (и трите принадлежат към групата на неоникотиноидите) за употреба в продукти за растителна защита. Специфичните разпоредби на одобрението се изменят, за да се ограничи употребата на веществата, да се предвидят конкретни мерки за опазването на пчелите, и да се ограничи използването на продукти за растителна защита, съдържащи тези активни вещества, до тяхната професионална употреба. По-специално, употреба, както за третиране на семена, обработка на почвата и добавки (гранули) и приложения преди цъфтеж на продукти за растителна защита, съдържащи клотианидин, тиаметоксам и имидаклоприд, са забранени. Тази забрана се отнася за култури, които са атрактивни за пчелите, както и за зърнени култури. Забраната не обхваща всички видове употреби на пестицидите, както и използването им върху всички видове култури. Например, допускат се пръскането в овощни градини след цъфтеж, както и употребата им в оранжерии.

В рамките на две години от датата на влизане в сила на Регламент (ЕС) № 485/2013, ЕК започна преразглеждане на новата научна информация, свързана с оценката на риска за пчелите от употребите на трите неоникотиноида.

За тази цел, ЕОБХ организира открита покана за представяне на данни за нова научна информация по отношение на риска за пчелите от трите неоникотиноида в съответствие с член 21 от Регламент (ЕО) № 1107/2009 и в контекста на член 31 от Регламент (ЕО) № 178/2002. Като втора стъпка, в момента, ЕОБХ е в процес на извършване на преглед на данните, получени в резултат от процедурата. Предстои агенцията да предостави заключения, относно актуализирана оценка на риска за пчелите.

Обстойни научни данни показват, че тези вещества причиняват сериозна вреда на пчелите. Оценки, изготвени от ЕОБХ показват, че пестицидите са един от основните фактори, които въздействат на различните видове опрашители, и причиняват значителен упадък на пчелните популации на много места по света². Докладите на ЕОБХ, публикувани през 2013 г., отбелязват, че неоникотиноидите излагат пчелите на „много остър риск“. Те са и научната основа, върху която Европейската комисия прави предложение за забраната на трите неоникотиноида. В друго научно изследване, дори ниските дози неоникотиноиди се свързват с неврологични и други физиологични вреди, нарушени модели за събиране на храна и увреждане на имунната система на пчелите³. Наскоро и Европейската агенция за околна среда публикува доклад, който предупреждава за последиците от бездействието по въпроса с тези пестициди⁴.

²Европейски орган за безопасност на храните (ЕОБХ), ЕОБХ идентифицира рискове за пчелите от неоникотиноидите, януари 2013 г.: <http://www.efsa.europa.eu/en/press/news/130116>

³Неоникотиноидните пестициди намаляват растежа на колонии от земни пчели и производството на пчели майки, сп. Science: <http://www.sciencemag.org/content/336/6079/351.abstract?sid=668222d6-6ec9-487a-929d-47389322bda3>; Често употребяван пестицид намалява успеха в намиране на паша и оцеляването при медоносните пчели, сп. Science: <http://www.sciencemag.org/content/336/6079/348.abstract?sid=668222d6-6ec9-487a-929d-47389322bda3>; Комбинирано излагане на пестициди се отразява сериозно върху пчелите, както на индивидуално, така и на колониално ниво, сп. Nature: <http://www.nature.com/nature/journal/v491/n7422/full/nature11585.html>

⁴Европейска агенция по околна среда, януари 2013 г., Закъснели уроци от ранни предупреждения: наука, предпазливост, иновации II, глава 16, Третиране на семена със систематични инсектициди и пчели: <http://www.eea.europa.eu/publications/late-lessons-2/late-lessons-chapters/late-lessons-ii-chapter-16>

През декември 2013 г., „Грийнпийс“ публикува резултатите от пилотно научно проучване на терен,⁵ даващо допълнителни информация за начина, по който неоникотиноидите влияят на пчелите. Проучването показва, че течността, отделяна от растения, които са били третирани с определени неоникотиноиди, може да съдържа концентрация от пестициди, равна или надминаваща концентрацията на активни съставки, препоръчвани от компаниите за употреба в търговски формулировки на инсектициди за пръскане. Тези резултати сочат, че гутационната течност може да излага пчелите на сериозна токсична опасност, тъй като те пият от нея.

Нещо повече, проучване на ЕОБХ от края на август 2015 г. прави оценка за безопасността на трите неоникотиноида в случаите, когато се употребяват за пръскане на култури. В заключенията на органа, по отношение на пчелите, „рискове от висока степен са или идентифицирани, или не се изключват“⁶. ЕОБХ също така посочва сериозни пропуски в научните познания относно въздействието на тези пестициди върху другите опрашители, като подчертава, че „оценката на риска не може да бъде финализирана поради липса на данни“. Друго ново проучване от август 2015 г. също така е открило директна връзка между употребата на неоникотиноиди и ескалиращите загуби на пчелни колонии⁷.

Според становище по отношение на проблема неоникотиноиди – пчели,⁸ БАБХ потвърждава, че неоникотиноидите се характеризират със своята устойчивост в природата в продължение на години и изследвания са намирали остатъци от тях в растения няколко години след третирането. Заради тази резистентност, неоникотиноидите не остават само в културите, които са били третирани с тях, а могат да попаднат в почвата и да замърсят и други, включително и диви растения. По този начин, пчелите и другите опрашители са поставени в опасност не само, когато се хранят с конкретните култури, третирани с неоникотиноиди.⁹

Пчелите и другите опрашители играят ключова роля в производството на храната ни. Около една трета от културите, които се използват за храна по света, зависят пряко от физическото опрашване от пчели и други животни¹⁰. Наблюдаваният през последните години спад в пчелните популации в световен и регионален мащаб, представлява сериозна заплаха за земеделието, както в България, така и по целия свят.

⁵ „Капеща отрова: анализ на неоникотиноидни инсектициди в гутационната течност на царевицата“ Лаборатории за изследвания на „Грийнпийс“, декември 2013 г.

<http://www.greenpeace.org/international/en/publications/Campaign-reports/Agriculture/Dripping-Poison/>

⁶ЕОБХ, Неоникотиноидите: рисковете за пчелите са потвърдени, когато се употребяват за пръскане на култури, август 2015 г.: <http://www.efsa.europa.eu/en/press/news/150826>

⁷Ново проучване открива за първи път директна връзка между неоникотиноидите и повишаващите се загуби на пчелни колонии на ниво ландшафт, август 2015 г.: <http://www.nature.com/articles/srep12574>

⁸БАБХ, Становище:

http://babh.government.bg/uploads/File/COR_Aktualno/040613/Stanovishte-Pcheli-Neonikotinoidi.pdf

⁹Изследване, публикувано в Royal Society B през октомври 2015 г. показва съществуването на научен консенсус относно вредите върху пчелите от употребата на неоникотиноиди на полето:

<http://rspb.royalsocietypublishing.org/content/282/1818/20151821>

Според проф. Чарлз Годфри, ентомологв Охфордския университет, който води проучването, опрашителите не са изложени на неоникотиноидните пестициди само посредством културите, които са били третирани с тях, но и чрез диви цветя, които са поели пестициди от почвата.

¹⁰Kremen C, и др. (2007 г.) Опрашването и други екосистемни услуги, предоставени от мобилни организми:

концептуална рамка за последиците от промените в земеползването, EcologyLetters, 10: 299-314 и „Грийнпийс“

(2013 г.) Упадъкът на пчелите. Преглед на факторите, които поставят опрашителите и земеделието в Европа в

опасност, април 2013 г.: <http://www.greenpeace.org/bulgaria/bg/campaigns/agriculture/doklad-upadakat-na-pchelite/>

Лишени от опрашването, извършвано от медоносните пчели и други опрашители, ще бъдем изправени пред значително по-ниски добиви за близо една трета от селскостопанските култури, ако не се използва алтернативен начин на опрашване. Намаление в добива ще претърпят до 75% от селскостопанските ни култури. Без съмнение, ще бъдат тежко засегнати най-полезните от тях, които са част от ежедневноното ни меню, както и някои култури, използвани като фураж в млеко- и месо-производството.

Необходимо е да преосмислим земеделски си системи като започнем с прекратяване на употребата на синтетични пестициди, в частност - неоникотиноидите.

Считаме, че е важно България да подкрепи подхода на Европа за прилагането на Принципа на предпазливостта по отношение на употребата на неоникотиноидите. Налични са достатъчно научни доказателства, които да изискват да се вземат мерки, за да се избегне опасността за здравето, както на пчелите и екосистемите, така и на хората. Това може да стане само, ако настоящата забрана в ЕС за трите неоникотиноида се спазва стриктно и без изключения.

За тази цел, настояваме за:

▶ **Незабавно отменяне на заповедите, издадени от БАБХ, с които се разрешава ограничената и контролирана употреба на препарати за растителна защита, съдържащи активните вещества имидаклоприд и тиаметоксам, на територията на Р България;**

▶ **Въвеждане на пълна забрана за употреба на неоникотиноидите имидаклоприд, тиаметоксам и клотианидин, която да обхваща всички видове употреби на пестицидите, както и използването им върху всички видове култури;**

▶ **Създаване на механизъм за мониторинг и анализ на ефектите от употребата на неоникотиноидни пестициди върху пчелите и други (диви) опрашители (съвместно с Министерство на околната среда и водите);**

▶ **Създаване на работна група към Министерство на земеделието и храните, с помощта на която да се изготви позицията на Република България по отношение на пълната забрана на трите неоникотиноида (имидаклоприд, тиаметоксам, клотианидин), покриваща всички видове употреба на неоникотиноидите за целия селскостопански отрасъл.**

С уважение,

„Грийнпийс“- България, представлявана от Деница Петрова

Екологично сдружение „За Земята“, представлявано от Ивайло Попов

Българска асоциация биопродукти, представлявана от Албена Симеонова

Фондация за околна среда и земеделие, представлявана от Пепо Петров

Сдружение за биологично пчеларство, представлявано от Петко Симеонов

Конфедерация на българските пчелари, представлявана от инж. Росимир Матеев

Федерация на българските пчелари, представлявана от Николай Куменов

Сдружение АГРОЛИНК, представлявано от д-р Светла Николова

Българска пчеларска развъдна асоциация, представлявана от инж. Росимир Матеев

Националната научна асоциация по пчеларство, представлявана от проф. Георги Цанков

Съюз на българските пчелари, представляван от инж. Михаил Михайлов

Съюз на българските пчелари – Шумен, представляван от Даниела Челебиева

Обединен български пчеларски съюз, представляван от инж. Михаил Михайлов

Национална научна асоциация по биологично пчеларство и клинична апитерапия – Марко Вачков, представлявана от д-р Евгени Петков

Сдружение „Клуб на пчеларите № 1“, представлявано от Симеон Тодоров

Сдружение на жените пчелари, представлявано от Петя Иванова

Български пчеларски съюз – 1899, представляван от Стефан Стефанов

Национален браншови пчеларски съюз, представляван от Пламен Иванов

НПО Варненска златна пчела, представлявана от Николай Матеев

Столичен браншови пчеларски съюз, представляван от проф. Николай Симеонов

Областен пчеларски съюз - гр. Плевен, представляван от Васил Палазов

Областен пчеларски съюз - гр. Русе, представляван от инж. Стефан Арнаудов

Областна организация на съюза на българските пчелари - гр. Варна, представлявана от Янко Янков

Национална асоциация на пчеларите професионалисти, представлявана от Младен Котларски

Българска браншова пчеларска експортна асоциация - гр. Русе, представлявана от инж. Стефан Арнаудов

Областен пчеларски съюз „Акация 1899“ - гр. Пловдив, представляван от агроном Николай Гайдов

Сдружение „Пчела Добрич“, представлявано от Стойчо Стойчев

Екологична организация – Родопи, представлявана от Антония Чиликова

Кооперация „Хранкооп - София“, представлявана от Николай Генов

ПП „Зелените“, представлявана от Петко Цветков и Зарица Георгиева